

عنوان مقاله:

شیوه های واژه‌گزینی و واژه‌سازی فارسی در آثار منتور ناصر خسرو

محل انتشار:

دوفصلنامه پژوهش های دستوری و بلاغی، دوره 11، شماره 19 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 29

نویسنده:

فاطمه حیدری - دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

خلاصه مقاله:

عنوان «حجت جزیره خراسان» ناصر خسرو را بر آن داشته که با وجود باور عمیق به دین و نفوذ زبان عربی، با کاربرد برخی اصطلاحات فارسی به غنای زبان فارسی و اعتدال وام‌ستانی از زبان عربی کمک کند. وی در آثار خود به گسترش ادبیات تعلیمی در حوزه دین، مذهب، کلام و فلسفه پرداخته و آگاهانه کوشیده با شیوه‌های اصلی واژه‌سازی و واژه‌گزینی از طریق «ترکیب و اشتقاق» که در زبان فارسی میانه رایج بوده و شیوه‌های فرعی رایج و خود ساخته، اصطلاحات فارسی مانند: هم‌گوشکی، زاده راه، زیریدن، کاربندنده و... را به جای اصطلاحات عربی نشانده و قیمتی در لفظ دری را پاس داری کند. پیگیری اصطلاحات دینی و کلامی ناصر خسرو در واژه‌نامه‌های متون پهلوی نشان می‌دهد که وی مبدع این اصطلاحات نیست و پیشتر بسیاری از آنها در زبان فارسی میانه موجود بوده و او آن‌ها را بدون تغییر معنا یا با تغییر معنا به کار برده و به احیاء و گسترش معنایی واژگان از پیش موجود، پرداخته که نشانگر وجه تمایز نثر او با نثرهای مفاخره‌آمیز فاضلانه است. این پژوهش با روش کتابخانه‌ای و توصیفی-تحلیلی به این پرسش‌ها پاسخ می‌دهد که ناصر خسرو برابر نهادهای فارسی را طی کدام فرآیندهای واژه‌سازی و واژه‌گزینی در پنج اثر منتور خویش به کار برده و چگونه شیوه «ترکیب و اشتقاق» زبان پهلوی را دنبال کرده است.

کلمات کلیدی:

ناصر خسرو، آثار منتور، زبان فارسی، زبان پهلوی، فرآیندهای واژه‌سازی و واژه‌گزینی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1274513>

